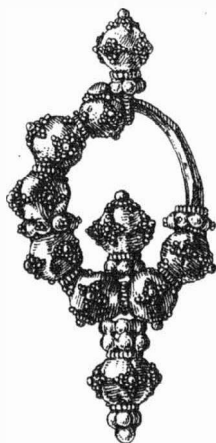

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
POBOČKA V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
1964

BRNO 1965

Výzkum paleolitické stanice v Pavlově

Bohuslav Klíma

Tab. 33.

Archeologický ústav ČSAV prokopal od roku 1952 již podstatnou část paleolitického sídliště u Pavlova pod Pavlovskými kopci na jižní Moravě, jehož výzkum se bude blížit k závěru. Zbývá ještě prošetřit okrajové areály sídliště, otevřít řadu zjišťovacích vrtů a ověřovacích sond v jeho blízkém i širším okolí a zajistit pozorování, analýsy a expertisy co nejširšího okruhu spolupracujících disciplín. Tyto úkoly byly směrodatné již pro rok 1964 a budou se jimi řídit i pokračující výzkumy.

V poslední výkopové sezoně bylo otevřeno několik menších ploch. Prvá z nich /A/ měla ještě charakter malého výkopu o ploše 38 m². Navazovala na prozkoumané již úseky ve střední části stanice a uzavřela rozsah souvislé nálezové vrstvy směrem proti svahu. Zde se podařilo vysledovat okraje zasahujícího sem sídlištního objektu, prošetřit dvě zahloubená ohniště stálého charakteru a několik plošných popelišť a vyzvednout řadu pleistocenních kostí. Velmi dobře byla zachována zejména mamutí spodní čelist, několik žeber, tři volně ležící stoličky a několik zlomků dalších mamutích zbytků. Nepodařilo se však zachránit již značně rozpadlý a neúplný kel. Z plochy prozkoumané v r. 1962 sem zasahovala svým okrajem též menší skládka kostí vlčích. Blízko ní ležela i téměř celá kostra vlka bez lebky. Kulturní vrstva dosahovala větší mocnosti jen u západního okraje výkopu, kde vyplňovala zahoubená místa a členila se na dva až tři horizonty. Směrem k západu a proti svahu se však zcela vytrácela. Již v ploše výkopu zanikaly kromě drobných uhlíků a jemných popelovitých smouh jakékoli nálezy a stopy po osídlení.

Druhá sonda /E/, která měla charakter menšího výkopu, byla otevřena pod pracovní boudou směrem k potůčku a tedy v okrajové oblasti již pod čelem sesuvné terenní vlny. Výkop dosáhl hloubky 4,5m a napověděl, že kulturní vrstva tu klesá poměrně prudkým svahem k potůčku. Již tyto úložné okolnosti podměnily častý pohyb povrchových zemín, způsobený splachy a soliflukcí, což se projevuje výraznou vrstevnatostí v četných útržcích a smouhách i důsledky v poloze a chatrném stavu zachovalosti zvláště kostěných předmětů. Obsah kulturní vrstvy nebyl nikterak veliký a vyznačoval se jen větším zastoupením předmětů hrubé industrie, provázené značně fragmentárními zvířecími kostmi.

Konečně i ve vinici ve směru po svahu k řece byly otevřeny tři malé šachtice /B,C,D/, z nichž nejnižše položená /D/ zachytila na ploše 2 m² sice jen slabě naznačený nálezový horizont, ale zato s tím příslibnějším obsahem. Kromě početných kamenných nástrojů to byla i 4 Dentalia a několik hrudek červeného barvíva. Tím se ukázalo, že i mimo vlastní souvislou kulturní vrstvu se mohou vyskytovat v blízkosti sídliště zcela izolovaná nálezová hnízda, která bude nutno hledat, prozkoumat a pokusit se vysvětlit jejich vztah k hlavnímu sídlištnímu celku.

I když výzkum v roce 1964 nepřinesl tedy žádný pozoruhodnější objev, poskytl přesto důležité poznatky a přinesl kromě běžné kamenné industrie i řadu vý-

robků z kosti a z mamutoviny. Práce byly tentokrát též značně narušeny náhlými a vydatnými dešti, které dokázaly naplnit výkopy na několik dnů velkým množstvím vody a bahnitými kaly, jejichž odstraňování bylo pak obzvláště zdlouhavé. Vlastních výkopových prací se zúčastnili v roce 1964 též učitelé dějepisu, jimž ústav v rámci tématické základny umožnil seznámit se podrobně s výsledky a nálezy výzkumu, s pracovními postupy i zhotovit si kopie předmětů pro doplnění vyučovacích pomůcek. Z velkého počtu návštěv i odborníků ze zahraničí je nutno jmenovat akademika I.P. Gerasimova, ředitele Geografického ústavu AN SSSR, exkursi Prehistorického ústavu university v Erlangen za vedení Prof. L. Zotze a Prof. Freundové, Doc. Fr. Osole z Lublaně, opakovaný studijní pobyt H. Müller-Becka z Bernu a K. Yoshizaki z Hokkaida.

Vedle vlastního výkopu uskutečnily se také některé práce pro závěrečné hodnocení výkopů. Tak především si odebral z několika profilů vzorky pro provedení pylových analýz Doc. B. Frenzel z Mnichova a ing. Bucha z Geofysikálního ústavu ČSAV zase vzorky z ohnišť pro stanovení geomagnetických změn. Ing. Z. Beneš a ing. J. Hermany provedli detailní zaměření celé zájmové oblasti a vyhotovili její přesný vrstevnicový plán.

V rámci výzkumných prací na sídlišti u Pavlova byl proveden mechanickými prostředky i velký hrubý odkryv na Absolonově stanici u Dolních Věstonic /9x30m/ v pokračování výkopů se skládkou mamutích kostí z roku 1950. Na toto místo se pak pro příští dva roky v rámci přípravy Světového kongresu přenesla největší pracovní usilí dalšího výzkumu paleolitických stanic pod Pavlovskými vrchy.

Grabung der paläolithischen Station in Pavlov. Die systematische Grabung der paläolithischen Siedlung bei Pavlov nähert sich ihrem Abschluss. Es sind noch die Randareale zu untersuchen, eine Reihe Sonden und Bohrungen in der Umgebung durchzuführen und die Beobachtungen einer möglichst grossen Anzahl von zusammenarbeitenden Disziplinen zu ergänzen. Im Jahre 1964 wurden daher einige Sonden geöffnet, von welchen die erste /A/ noch den Charakter einer kleineren Flächenabdeckung trug. Es gelang uns in ihr den Rand eines Siedlungsobjektes, zwei eingetieftete Feuerstellen und eine Reihe von Knochen, besonders Mammut- und Wolfsknochen, fast schon am Rande der zusammenhängenden Kulturschicht zu erfassen. Im zweiten Schacht /E/ wurde ein Teil der Randregion auf dem ursprünglichen Hang in Richtung des Baches abgedeckt. Die Fundschicht war hier durch Abschwemmungen und Solifluktionen gestört und zeichnete sich nur durch eine grössere Anzahl von Gegenständen der groben Industrie aus. Am Hang zum Flusse wurden nur ganz kleine Sonden gelegt. Erst die zutiefst am Abhänge gelegene Sonde /D/ stiess zwar auf einen schwachen, aber dafür um so reicheren Fundhorizont. Ausser einer ziemlich reichen Steinindustrie ergab er auch 4 Dentalia und einige Klümpchen roten Farbstoffes. Es zeigte sich so, dass auch ausserhalb der zusammenhängenden Schicht hier in der Nähe der Siedlung gänzlich isolierte Fundnester vorkommen, die wir noch überprüfen müssen. Für die Schlussverarbeitung nahm Doz. B. Frenzel /München/ Bodenproben zur Durchführung der feinen Pollenanalysen. Ing. Buha /Praha/ Proben aus Feuerstellen zur Bestimmung der paläomagnetischen Veränderungen ab. Auch ein

präziser Schichtenlinienplan der gesamten Interessensphäre der Siedlung wurde verfertigt. In den nächsten zwei Jahren wird die Grabung im Rahmen der Vorbereitungen für den Weltkongress auf die Station bei Dolní Věstonice übertragen werden, wo bereits im Jahre 1964 mit mechanischen Mitteln eine grobe Abdeckung /9 x 30 m/, in der Fortsetzung der Grabung mit der ausgedehnten Mammutknochenanhäufung aus dem Jahre 1950, durchgeführt worden ist.

- - -

Zachraňovací výzkum na paleolitické stanici v Boršicích

Bohuslav Klíma

Tab. 34

Na známé paleolitické stanici v poloze "Chrátka" či "Vrohní staré hory" u Boršic /okr. Uh. Hradiště/ byly záhy na jaře 1964 zachyceny hlubokou orbou mamutí kosti, kamenné nástroje i útržky popelovité kulturní vrstvy v daleko větším rozsahu, než to zjišťovaly na sákladě ojedinělých zlomků v posledních letech systematicky zde prováděné průzkumné práce. Po sanesení všech nálezů do podrobného plánu a vyhloubení orientační malé šaachtice provedl Archeologický ústav ČSAV v sáři zachraňovací výkop, při němž bylo prozkoumáno čtyřmi sondami /A,B,C,D/ celkem 15 m² kulturní vrstvy tábořiště.

Příznivé nálezové okolnosti zastihl jen výkop A. V hloubce 60 - 120 cm odkryl neporušenou kulturní vrstvu, která se projevovala jako popelovitý, hnědošedě sbarvený horizont. Ten byl mírně svlněný a opakoval se v soliflukčních útržcích na některých místech i v několika smouhách nad sebou. Orba však nenasáhla všude stejně hluboko. Do největší hloubky /až 80 cm/ pronikla jen v rýhách bezprostředně v dosahu radlice. Mezi jednotlivými rýhami, značně od sebe vzdálenými, se zachovaly i nadále původní sedimenty naprosto neporušené i s kulturní vrstvou, vystupující až do úrovně 40 cm pod povrch. Kulturní vrstvu překrývala čistá vápnitá spraš šedavě okrového odstínu s četnými pseudomyceliemi, s příměsí písčitého materiálu s místních rozvětralých hornin a s bělavými povlaky uhličitánu vápenatého na puklinách. V podloží ležela slabě naznačená hnědozemní půda s ojedinělými uhlíky po dřevu, ale bez jakýchkoli již dalších stop po osídlení. Tato půda /interstadiál W 2/3/ obsahovala též materiál starších přemístěných zemín, zejména zvětralých pískovců a jílovitých hornin, které pak nabývají převahy v jejím podloží.

Ve výkopu A byla odkryta dvě místa se soustředěnými kamennými nástroji mezi volně roztroušenými zlomky zvířecích kostí. V jeho střední části se pak podařilo očistit menší skládku mamutích kostí v mírně zahloubené sníženině. Mezi několika silnými šebry, polovinou pánve, vedle stoličky a zlomků lebky se v ní objevilo i několik zlomků kostí vlka a část lebky soba. Kostí ležely pohozeny přes

Tab. 33. Dolní Věstonice /o. Břeolav/: hrubá skrývka v pokračování výkopu s nahromadělinou mamutích kostí z roku 1950.- Erste Abdeckungsphase, die an die Grabung mit der Mammutknochenanhäufung aus dem Jahre 1950 anknüpft.

